

Fra Struense-Tiden.

Ved ANTH. FUGLSANG.

Jylland og Fyns Departements Protokol for Juni-August 1771 har følgende i en Rapport:

DEN KGL. TEGNESMESTER Abildgaard var efter Ordre paa en Rejse i Jylland ”ved den vestlige Strandkant i Aalborg Stift, hvor han bemærkede vistnok over 40 af de saakaldte Sandskuder af Drægtighed 6-8 Læster, som hver gør 2 á 3 Rejser til Norge og Sverige aarligt og driver en betydelig Handel saavel ved at udføre hjemlige Varer som ved at hjemføre, hvad de paa Rejserne har kunnet tilhandle sig, dels i Norge og dels i hollandske og britiske Skibe som de træffer i norske Havne. Nogle af Sandskuderne er hjemmehørende under Hjørring Toldsted, hvor Losse- og Ladepladserne ligger fra 2-3 Mil til over 9 Mil fra Thisted. De betaler kuns for Losse- og Ladefriheden, 1 Rdl. 4 Mk. til den kgl. Kasse af hver Skude Drægtighed i Stedet for Konsumtion”. Denne Afgift anser Abildgaard for alt for ringe i Forhold til hvad den kunde udbringe, hvis Sejladsen blev drevet af Borgerne i Købstæderne, ”thi da vilde den dobbelte Konsumtion komme ud deraf”, (grundet paa Købstædernes Privilegier og Friheder).

Abildgaard mener derfor, at Afgiften for Losse- og Ladefriheden bør forhøjes i Forhold til de handlende Købstadsborgeres Udgifter, især da Thisted, Nykøbing og Skive ”præjudiceres”, de forulempes paa Grund af den bekostelige Sejlads over Løgstør Grunde, hvor Ladningerne maa udlastes paa den ene Side af Grundene (og i Pramme føres over Grundene til den anden Side i Limfjorden), hvor de atter indlastes. Dette er Sandskuderne fri for.

Da disse Skuder paa Grund af ”Fraliggenheden” (Afstanden fra Thisted til Vesterhavet) ”og Vidtløftigheden af Distriktet ikke kan paapasses af een Strandkontrollør, har de alt for nem Lejlighed til at drive Smughandel langs Kysten. Købmændene, især i Thisted, burde da være berettiget til, lige saavel som Strandriderne, at visiterer dem ved Indgaende og paa mistænkelige Steder. Og da disse Købstæders Næring tillige svækkes meget ved Landprang igennem Holsten og andre Udlande, især ved Markeder, og da disse udlændiske Handlende indsniger sig under Navn af Holstenere med Kontrebande-Varer, endog saadanne, som hindrer vore egne Fabriksvarers Afsætning, burde det forbydes saadanne Folk at indfinde sig ved Markeder med Kramvarer, foruden at de burde passes nøje paa i Henseende til deres Omløben og Landprang.

Det vilde bidrage til Limfjordens Sejlbarhed over Løgstør Grunde, om nogle af de ”fornumstigste” Købmænd i de nævnte Købstæder blev givet Lov til at øve frivillig Opsigt ved Op mudringen sammen med den kgl. anordnede Opsigt”.

Fra August 1771 har Jylland & Fyns Departements-Protokol en Skrivelse fra Sognepræst Kay Praem i Øslø, hvori han udbeder sig Lov til ”for Hs. Majestæt selv at paapege de ulovlige og højst skadelige Aarsager til den herskende Kornmangel, som til dets dyre Pris, samt at de Undersaatter, som er Aarsag dertil, af den Grund skal

falde i Unaade”. Om en saadan Tilladelse udbeder han en skriftlig Forsikring ”af Hs. Maj sts. tro Mænd”. (Hvorned Praem vel nok mener Departementskollegiet). I Fald han faar det ønskede, vil han røbe Aarsagerne til Korntrangen og Midlerne derimod. –

Svaret til Præstens Anmodning lyder paa, at han frit kan indsende sin Skrivelse om Sagen. Og Praem der tidligere havde været Præst ved det kgl. Vajsenhus, gaar til Biddet. I den Gengivelse, som Protokollen indeholder af Skrivelsen, hedder det: ”Praem nævner til Eksempel Muddermaskinen ved Løgstør Grunde, der er sat i Værk af en ærlig og interesseret Mand (Kaptajnløjtnant Arendrup), der imidlertid har manglet fornøden Indsigt i Tingene. Skibene skal nu som før lægtes over Grundene; der bestaar af Sand, som med Strømmen gaar snart i Øst og snart i Vest. Præsten foreslaar, at Lodseriforpagteren beordres til at anskaffe to Lossekaage eller fladbundede Fartøjer, som tidligere benyttedes. Gengivelsen slutter med, at Praem ønsker sig underrettet om, hvad Kammeret synes om hans Tilkendegivelse og udbeder, at hans Navn maa blive fortiet.

Det kan forudsættes, at Interessen paa begge Sider af Limfjorden omkring den vanskelige Passage over Løgstør Grunde har været almindelig udbredt.

Endelig hidsættes en Protokoludskrift ved Det danske Kammers 1ste Bureau af Oktober 1771, stilet til Det kgl. Admiralitets & Kommissariats Kolegium, der lyder:

Meddelelsen om, at Sejlløbet over Løgstør Grunde i over 10 Aar har været underkastet adskillige Anlæg og Projekter, saaledes en specielt indrettet Muddermaskine og siden Benyttelse af flere af Kaptajnløjtnant Arendrup gjorte Opfindelser i den Tid, han har haft Bestyrelsen for Arbejdet. For adskillige Købstæders Trivsel er det af overordentlig Vigtighed at der frembringes et bedre Sejlløb, men paa den anden Side er det meningsløst, at Udgiften derved affholdes af Hs. Majsts. Kasse, naar der ikke kan tilvejebringes en varig Bedring.

Og da det først og fremmest maa være Sømandskundskab, der skal til for at skønne over, hvilke Midler der kan være tjenlige til Øjemed’ets Opnaelse saa anmodes Admiralitetskollegiet om at være behjælpelig med Undersøgelser til Sagens Fremme, hvortil Arendrup vil være til Tjeneste med Oplysninger.

Der maa have været knyttet betydelig Forhaabning til Monstrum’et, der benævnes Muddermaskinen, og det kan nok fastslaas, at Skuffelsen over dens Ydeevne i Kampen mod Sandbarren har været baade almindelig og nedslaaende.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1950, side 116-119)